

седстве, дружественных отношениях и сотрудничестве (1992) и других. Определены этапы организационно-правового оформления еврорегиона «Буг». Обозначены основные положения Соглашения о создании трансграничного объединения «Еврорегион “Буг”», задачи по развитию объединения. Охарактеризовано сотрудничество Волынской области, Замостья, Люблина и Холма в реализации многоотраслевых программ еврорегиона «Буг», совершенствовании нормативно-правовой базы в течении 1996–1999 гг.

Ключевые слова: Украина, Польша, европейская интеграция, трансграничное сотрудничество, еврорегион, соглашение, договор.

Yatsyshyn Mikhailo. Chronicle of the Important Events of Legal Support of Cross-Border Cooperation of Volyn in the Euroregion «Bug». The key events associated with the provision of direct legal relations and cooperation between regions, administrative areas and towns of Ukraine, Poland and Belarus, carried out within the Euroregion «Bug» are analysed. The content and the comment of basic legal documents such as the European Charter of Local Self-Government, the Agreement between Ukraine and the Republic of Poland on good neighborliness, friendly relations and co-operation (1992) and others are given. The stages of organizational and legal registration of Euroregion «Bug» are outlined. The main provisions of the Agreement of Establishing the «Euroregion Bug» are characterised, the task of cross-border merger are determined. The collaboration of Volyn region, Zamosc, Lublin and Helm in the implementation of multi-application Euroregion «Bug» programs, improving the regulatory framework for 1996–1999 are described.

Key words: Ukraine, Poland, European integration, cross-border cooperation, the Euroregion, agreement, contract.

Стаття надійшла до редколегії
10.09.2013 р.

УДК [339.92:341.222](477+438)

**Наталія Коцан,
Роман Коцан**

Особливості функціонування українсько-польського кордону в умовах розгортання процесу євроінтеграції (на прикладі Карпатського євро регіону)

Проаналізовано головні функції державного кордону: бар'єрну, фільтрувальну, контактну. Доведено, що в сучасних умовах активізується контактна функція державного кордону, що проявляється інтернаціоналізацією господарського життя, розвитком зв'язків між державами, налагодженням між ними співробітництва, у тому числі транскордонного. Установлено, що українсько-польський кордон характеризується процесами посилення контактної функції, що простежується через призму налагодження різних форм транскордонної співпраці, а особливо у формі євро регіонів. Простежено генезу й політичні аспекти формування та розвитку євро регіону «Карпатський» в українсько-польському прикордонні; установлено позитивний вплив транскордонного співробітництва в межах цієї структури на соціально-економічний розвиток прикордонних територій; окреслено перспективи та шляхи подальшої інтенсифікації українсько-польського транскордонного співробітництва й позитивні ефекти від посилення контактної функції українсько-польського кордону.

Ключові слова: кордон, держава, євроінтеграція, транскордонне співробітництво, євро регіон, Україна, Польша.

Постановка наукової проблеми та її значення. Кордон держави виконує головні (бар'єрну, контактну, фільтрувальну) та другорядні (відокремлення, регулювальна, зіставлення) функції. Залежно від геополітичної ситуації, що склалася, у системі міжнародних відносин або переважає одна з функцій, або всі функції виконуються водночас. Завдяки здійсненню державним кордоном головних та допоміжних функцій установлюється взаємозв'язок господарств певної держави й міжнародної світосистеми. У сучасних умовах усе більше простежується тенденція до активізації контактної функції державного кордону, у чому відображаються об'єктивні процеси інтернаціоналізації господарського життя, розвиток різносторонніх зв'язків між державами, налагодження між ними міждержавного й транскордонного співробітництва. Транскордонне співробітництво проявляється в різних формах, нові з яких – кластери, трикутники росту, а традиційні й наразі найефек-

тивніші – єврорегіони. На українсько-польському кордоні функціонують два єврорегіони, один із яких – «Карпатський».

Аналіз досліджень цієї проблеми. Українсько-польське транскордонне співробітництво, його особливості й напрями (економічні, гуманітарні, екологічні та ін.), юридично-правове забезпечення, історія розвитку й формування єврорегіону «Карпатський» представлене достатнім масивом наукових публікацій, серед яких – монографії, дисертаційні роботи, наукові статті тощо. Серед дослідників українсько-польського транскордонного співробітництва, у тому числі транскордонного, відзначаємо таких учених, як О. Бордун [1], С. Віднянський, В. Гарагонич [5], Д. Горун [7], О. Добржанський [8], І. Ілько [10], Н. Коцан [13], М. Макара [15], О. Малиновська [16], Н. Медведчук [17], О. Мрінська [18], Н. Павліха [19], С. Пенюк [20], Л. Стрільчук [21], Р. Стрільчук [22], С. Федонюк [24], І. Цепенда [25], Л. Чекаленко [26] та ін. Проте недостатньо вивчені сторони транскордонної співпраці на сьогодні є питання впливу такої діяльності на трансформацію функцій державного кордону й соціально-економічний розвиток прикордонних територій.

Формулювання мети та завдань статті. Мета цієї роботи – виявлення процесу посилення контактної функції українсько-польського кордону через створення єврорегіонів, зокрема «Карпатського». Мети досягнуто за рахунок розв’язання таких завдань, як дослідження створення єврорегіону в українсько-польському прикордонні; оцінка його функціонування й вплив на рівні соціально-економічного розвитку прикордонних територій.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Прикордонні території, що ввійшли до міжнародної Асоціації «Єврорегіон Карпатський» належать до периферійних (стосовно розміщення щодо національних центрів, осей європейського економічного розвитку, які наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. XX ст. не мали доступу до необхідного капіталу, технологій, старих і нових ринків). Основним стимулом для їхнього співробітництва було бажання призупинити соціально-економічний занепад, що супроводжував період розбудови державності й переходу до ринкової економіки, використовуючи можливості регіональної кооперації. Така співпраця мала бути зручним знаряддям підготовки до пізнішого виходу на більш жорсткий західноєвропейський ринок. Дотримання позицій «реінтеграції» цілком доцільне, адже, як свідчать теоретичні дослідження, оптимальним шляхом до зовнішньої інтеграції (зокрема в межах ЄС) є внутрішня інтеграція транснаціонального простору, об’єднаного спільною історією та економічними інтересами [2].

Єврорегіон «Карпатський» створено 14.02.1993 р. у м. Дебрецені (Угорщина). Він є одним із найбільших єврорегіонів за участю України, який об’єднує прикордоння п’яти країн. Із кожної туди входить по кілька адміністративно-територіальних одиниць. Крім названої вище особливості, до специфічних рис єврорегіону можна віднести насамперед те, що він став першим, який об’єднав посткомуністичні країни Центральної та Східної Європи, що пережили сильний шок під час переходу від соціалістичного до ринкового господарювання.

Згідно зі статутом, «Карпатський єврорегіон» не є юридичною особою. Його завдання – організація й координація економічної, наукової, освітньої, екологічної, культурної співпраці у сфері транскордонного співробітництва; підтримка конкретних проектів; ініціювання та підтримка співпраці з міжнародними інститутами й організаціями. Принципи та форми діяльності єврорегіону визначаються місцевою владою прикордонних регіонів-членів об’єднання.

Організаційна структура асоціації «Карпатський єврорегіон» уключає: 1) Раду; 2) виконавчого директора; 3) Секретаріат; 4) національні представництва; 5) робочі комісії. До складу Ради входять 15 осіб (по три представники від кожної країни-учасниці). 25 січня 1996 р. на XIV засіданні Ради «Карпатського єврорегіону» (Егер, Угорщина) затверджено положення про Секретаріат асоціації «Карпатський єврорегіон». Згідно з ним виконавчі й адміністративні функції здійснює виконавчий директор, якого призначає Рада на два роки на підставі конкурсного відбору, що проводиться в регіонах – членах єврорегіону. Протягом короткої історії існування єврорегіону виконавчими директорами були Адам Пеціол (Польща), Пал Віраг (Угорщина), Михайло Буковецький (Україна), Пьотр Зелінський (Польща). Діяльність робочих комісій Карпатського єврорегіону координується положенням, схваленим у квітні 1996 р. на XV засіданні Ради єврорегіону. Із 1998 р. в структурі єврорегіону діють шість робочих комісій: 1) комісія з питань туризму та навколишнього середовища (координується польською стороною); 2) комісія з питань регіонального розвитку (координується угорською стороною); 3) комісія з розвитку соціальної інфраструктури (координується українською

стороною); 4) комісія з прикордонної торгівлі (координується румунською стороною); 5) комісія з питань надзвичайних ситуацій (координується словацькою стороною); 6) комісія аудиту та контролю (ревізійна комісія).

Покращення умов для транскордонної співпраці відбувається через удосконалення інституційної та організаційної структури єврорегіону. Так, у кожній із країн – членів Міжрегіональної асоціації «Карпатський єврорегіон» створюються національні представництва. Національним представництвом України є громадська організація – Асоціація органів місцевого самоврядування «Єврорегіон Карпати – Україна», яка об'єднує адміністративно-територіальні одиниці, що входять до Карпатського єврорегіону (діє з 2007 р.). Національним представництвом Польщі є аналогічна за структурою організація – асоціація «Карпатський єврорегіон – Польща» (діє з липня 2007 р.) 12.10.2007 р. між цими національними представництвами підписано Угоду про співпрацю. Спільними зусиллями цих асоціацій органів місцевого самоврядування розпочато роботу з напрацювання окремої операційної «Карпатської програми» для фінансування Євросоюзом. Організовано конференцію «Карпатський горизонт–2013», що відбулася 14.03.2008 р. у м. Добромилі Львівської обл., на якій піднято питання про те, що до цього часу ЄС не розглядав Карпатський регіон як цілісну екологічну, економічну та гуманітарну систему і на території українських Карпат на 2007–2013 рр. реалізуються три окремі програми (табл. 1), що свідчить про відсутність системного підходу до трактування Карпат як спільної європейської спадщини.

Таблиця 1

**Індикативні асигнування ЄС на програми транскордонного співробітництва 2007–2013 рр.,
млн євро***

Транскордонна програма	2007–2010	2010–2013	Усього 2007–2013
Польща/Білорусь/Україна	97,107	89,094	186,201
Угорщина/Словаччина/Україна/Румунія	35,796	32,842	68,638
Румунія/Молдова/Україна	66,086	60,632	126,718
Чорне море	9,025	8,281	17,306
Загалом	208,014	190,849	398,863

* Джерела: Cross-Border Cooperation. Strategy Paper 2007–2013. Indicative Programme 2007–2010. – European Neighbourhood & Partnership. Instrument. – 42 р.

Спільна позиція країн – членів Міжнародної асоціації «Карпатський єврорегіон» – полягала у виробленні пропозицій щодо потреби реалізації у фінансовій перспективі 2014–2020 рр. єдиної операційної програми ЄС для регіону Карпат, а також подання Європейській комісії пропозицій щодо конкретних інституційних і фінансових розв'язань із цього питання урядами Польщі, Румунії, Словаччини, Угорщини й України.

Саме тому товариство «Карпатський єврорегіон – Польща» спільно з Асоціацією органів місцевого самоврядування «Єврорегіон Карпати – Україна» взяли за напрацювання окремої операційної «Карпатської програми» для її фінансування Євросоюзом [11].

09.03.2011 р. у Страсбурзі відбулася зустріч депутатів Європейського парламенту з представниками української, польської, словацької національних частин Карпатського єврорегіону щодо майбутньої програми розвитку Карпат. Під час зустрічі презентовано стратегічну концепцію «Карпатський горизонт–2020», мета якої – реалізація в межах Карпатського єврорегіону окремої операційної програми ЄС «Карпатський простір» у фінансовій перспективі 2014–2020 рр. Програма має обійняти прикордонні території Карпатського єврорегіону: чотири західні області України (Львівську, Івано-Франківську, Закарпатську, Чернівецьку), Підкарпатське воєводство Польщі, Прешівський та Кошицький краї Словаччини, північні регіони Румунії. Існує також можливість залучення угорських територій до програми. Програма наслідує наявну вже в кількох перспективах ЄС програму «Альпійський простір», а також операційну програму *INTERREG IV*. А для єврорегіону «Маас-Рейн». Перша демонструє специфіку багатосторонніх операційних програм сприяння територіальній співпраці в гірських регіонах, друга – як єврорегіон може ефективно реалізовувати програми територіальної співпраці ЄС.

Згідно з принципами Карпатського єврорегіону, його керівництво здійснюється через ротації від країни до країни. 2007 р. головування в Раді цього єврорегіону перейшло до України [6].

Карпатський єврорегіон має власний бюджет, що складається із внесків членів, а також фінансується з Фонду братів Рокфелерів, Інститутом Схід–Захід (180–200 тис. дол. США в рік). У межах єврорегіону діє Асоціація університетів, до якої входять по чотири вищих навчальних заклади від Словаччини, Угорщини й Польщі, сім – від України та один від Румунії. Завдяки допомозі єврорегіону та інституту «Схід–Захід» в Ужгороді відкрито Центр підтримки реформ публічної адміністрації.

1994 р. створено Фонд розвитку Карпатського єврорегіону, який фінансово підтримує неурядові організації, сприяє залученню місцевих спільнот до регіональної співпраці. 1995 р. за ініціативою місцевих органів державної адміністрації та місцевих фірм створено Агенцію регіонального розвитку «Карпати». Акціонерами є самоврядування Підкарпатського воєводства, кілька гмін і найбільші фірми із цього терену. 1995 р. розпочав діяльність Регіональний банк для проведення взаєморозрахунків єврорегіону.

Серед основних напрямів діяльності асоціації можна виділити: 1) організацію міжнародних виставок «Експо-Карпатський єврорегіон»; 2) сприяння в активізації економічного співробітництва, культурологічних обмінів та співпраці в галузі туризму; 3) заснування недержавних галузевих міжнародних асоціацій; 4) технічну модернізацію пунктів попуску на державному кордоні; 5) розвиток інфраструктури транспортних мереж [23].

Аналізуючи діяльність Міжрегіональної асоціації «Карпатський єврорегіон» упродовж останнього часу, можна говорити про доцільність її існування й вагомий роль у налагодженні добросусідських відносин та розвитку економічних і гуманітарних зв'язків прикордонних регіонів. Передусім, це засвідчує наявність низки спільних проектів, що функціонують у його межах, а саме:

1) Програми сприяння розвитку місцевих ініціатив, що спрямована на підтримку ініціатив місцевих громад, розбудову соціального капіталу та підвищення конкурентоспроможності громад, сприяння їхньому соціально-економічному й культурному розвитку, повноцінному використанню місцевого потенціалу, традицій і ресурсів;

2) Програми ромської транскордонної співпраці «Романет», завдання якої – транскордонна співпраця між організаціями Карпатського єврорегіону, що займаються ромською проблематикою;

3) Програми транскордонного співробітництва в єврорегіоні, мета якої – виявлення та заохочення місцевих ініціатив, які сприяють транскордонному та міжрегіональному співробітництву;

4) Програми комплексного розвитку сільських громад єврорегіону, суть якої полягає в допомозі активній частині сільських громад реалізувати довгострокові можливості своїх територій;

5) Програми транскордонних (міжрегіональних) досліджень проблем «Карпатського єврорегіону»;

6) Програми соціальних перетворень у Західній Україні, яка, до речі, розпочата з ініціативи Карпатського фонду спільно з Мережею нідерландських благодійних фондів для Центральної та Східної Європи [11].

Із утіленням цих програм у життя постало питання інвестування в народне господарство прикордонних районів країн – членів асоціації, до чого планувалося залучити, зокрема, Європейських Союз, США і Японію. Тому вже у 2003 р., наприклад, на території української частини регіону реалізовувалося 12 інвестиційних проектів на суму 77,4 млн дол. США. Найбільший відсоток іноземних коштів залучено до виконання програм «Розвиток транскордонної інфраструктури на залізничних прикордонних переїздах Закарпатської області зі східноєвропейськими країнами» (4,2 млн дол. США); «Виробництво електричних компонентів та комплектуючих для автомобільної промисловості на території СЕЗ «Закарпаття» ТОВ «Ядзакі» (31,7 млн дол. США) тощо. Лідерами за сумами інвестицій в українську промисловість стали Японія – 31,7 млн дол. США, Австрія – 23,8 млн дол. США, Швейцарія – 3,2 млн дол. США, США – 1,4 млн дол. США [23].

Проте поряд із розвитком промислового сектора та господарської інфраструктури прикордонних районів держави – учасниці Карпатського єврорегіону не минули й тих питань, котрі гостро стоять на порядку денному для місцевого населення: проблему екологічної стабільності та туристичні аспекти. Показовим у цьому плані став досвід Львівщини, для якої розроблено пакет документів, що визначають пріоритетні напрями дій у сфері екологічної безпеки: Концепцію екологічної політики у Львівській області на період економічної кризи, Програму охорони навколишнього природного середовища Львівської області на 1999–2002 рр., План дій з охорони навколишнього природного середовища у Львівській області у 2000–2001 рр. та ін. [9]. Щодо туристичної сфери, то для неї з початком нового тисячоліття пріоритетами визнано налагодження постійного обміну інформацією

про туристичні можливості регіонів, проведення рекламно-інформаційних показів для іноземних туроператорів і ЗМІ, а також підтримку створення й реалізації спільних інвестиційних проектів та залучення іноземних інвестицій задля розвитку туристичної інфраструктури регіону. Новим шляхом розвитку ТКС України з іншими країнами – членами Карпатського єврорегіону в туристичній сфері може стати кластеризація, що в зарубіжних країнах набула значного поширення насамперед як засіб підвищення їхньої конкурентоспроможності, а також як механізм гнучкого реагування на кон'юнктуру світових ринків, зростання стабільності функціонування завдяки інтеграції конкурентних переваг конкретних суб'єктів економічної діяльності. Причому, в Україні вже започатковано процеси формування транскордонних кластерних ініціатив та розвитку транскордонних кластерів, зокрема у Львівській області опрацьовується питання створення транскордонного туристичного кластера, відповідно до «Спільної стратегії розвитку українсько-польського транскордонного регіону (Волинська, Львівська, Закарпатська області та Люблінське й Підкарпатське воєводства) на період до 2015 року», яка визначає туристично-рекреаційну діяльність як один з основних пріоритетів його розвитку. Також у Чернівецькій області розглядається можливість утворення туристичного транскордонного кластера на основі мережі регіонів – переможців Всеукраїнського конкурсу «Сім чудес України».

У контексті поглиблення транскордонного співробітництва особливих форм набуває й боротьба з нелегальною міграцією, наркобізнесом й організованою злочинністю. Ураховуючи геополітичне положення Карпатського єврорегіону, можна говорити й про завдання останнього у сфері регіональної безпеки та стабільності. Такі завдання не зводяться, по суті, до винятково регіонального рівня. Їхньою ключовою віхою є боротьба з міжнародним тероризмом. На участі в цих процесах Карпатського єврорегіону наголосив 20 лютого 2003 р. тодішній міністр закордонних справ України А. Зленко, виступаючи на ювілейному засіданні Ради асоціації. Він же окреслив й основні завдання країн – членів єврорегіону: «Найважливіше, щоб ми пам'ятали про головне призначення «Карпатського єврорегіону»: дбати про людей, які живуть у цьому краї, сприяти розширенню та поглибленню міжнаціональних і міжлюдських контактів, що, незважаючи на різні ходи історії, завжди були тут активними й розгалуженими» [4].

Лідери регіону досить інтенсивно розпочали й далі формують сприятливе макросередовище для реалізації вищезазначеної стратегії. Це відбувається через удосконалення правового поля, реалізації економічних реформ для максимального наближення показників соціально-економічного розвитку прикордонних адміністративних районів до міжнародних стандартів. Такі пріоритети підтверджено наприкінці квітня 2007 р. в Угорщині, де в м. Ніредьгазі відбулася робоча конференція представників країн Карпатського єврорегіону, до порядку денного якої внесено питання подальшого регіонального розвитку в умовах, що склалися в результаті розширення кордонів ЄС. Країни також обговорили можливості європейських джерел фінансування спільних транскордонних проектів. Крім цього, учасники конференції затвердили «Стратегію розвитку асоціації “Карпатський єврорегіон” на 2007–2013 роки».

Слід також відзначити, що за час існування Карпатського єврорегіону в його рамках здійснено низку проектів транскордонного характеру. У межах програм сусідства «Україна–Словаччина–Угорщина» фінансуються чотири проекти від Закарпатської області на загальну суму 2,75 млн євро, а саме: «Розвиток Берегівської транскордонної польдерної системи в басейні річки Тиса» – 0,72 млн євро, «Чиста вода» – 0,6 млн євро, «Транскордонні можливості розвитку транспортної логістики» – 0,54 млн євро, «Покращення транскордонного автомобільного руху через будівництво об'їзної дороги навколо м. Берегово» – 0,9 млн євро. У рамках цієї програми в області спільно з угорськими партнерами реалізуються шість проектів. Серед них – створення інформаційно-туристичних центрів у містах Берегово та Ужгород; розробка й упровадження транскордонної програми медико-соціальної реабілітації на базі обласної дитячої клінічної лікарні; розробка комплексного українсько-угорського підходу до спільних протипаводкових заходів; дослідження стану використання біомаси в прикордонному регіоні.

Проте, крім позитивних моментів участі України в Карпатському єврорегіоні, існує також низка проблемних питань, серед яких:

1. Недосконалість та неактуальність статусу асоціації, що не враховує, хто є національною стороною, що спричиняє додаткову координацію дій у рамках єврорегіону, погодження пропозицій рішень на національному рівні.

2. Невідповідність компетенцій національних сторін, що спричинено різними формами адміністративно-територіального устрою в п'яти державах [11].

3. Недостатній рівень фінансування програм, зокрема частки в них України. Так, у межах транскордонних програм ЄС на 2004–2006 рр. (програми «Польща–Україна–Білорусь», «Угорщина–Словаччина–Україна», «Румунія–Україна») обсяг щорічно виділених коштів коливався в межах 0,5–5,5 млн євро. Проте індикативні асигнування на 2007–2013 рр. передбачають значно більші, ніж у 2004–2006 рр., кошти (див. табл. 1).

4. Недостатня економічна складова в реалізованих транскордонних проектах, які переважно мають соціальну або культурну спрямованість. Зокрема, індикативний фінансовий пакет для України в рамках Національної індикативної програми на 2007–2010 рр. складає 494 млн євро. Відповідно до цієї програми фінансуються три пріоритетні напрями: підтримка демократичного розвитку та належного управління, регуляторна реформа й розвиток адміністративних можливостей, розвиток інфраструктури.

Досліджуючи способи подолання наявних проблем у Карпатському єврорегіоні, слід указати на ті заходи, що реалізуються сторонами або ініційовані ними як пріоритетні на найближчий період. Зокрема, відсутність прямого сполучення між Закарпатською областю та Підкарпатським воєводством, що унеможливорює розвиток сталого й ефективного партнерства між органами влади та самоврядування, іншими зацікавленими в розвитку співпраці сторонами по обидва боки кордону, можна виправити за рахунок відкриття пункту пропуску «Лубня–Волосате» в рамках Програми *ENPI* Польща–Білорусь–Україна 2007–2013 рр.

Поштовхом для реалізації транскордонних проектів могло б стати збільшення притоку прямих іноземних інвестицій від країн ЄС. Виконанню цієї умови сприятиме проект *EAST-INVEST*, який також передбачає зміцнення співпраці в бізнесі, передачу технологій і спрощення митних процедур. Участь у реалізації цього проекту є для України вигідною перспективою.

Україні варто і надалі продовжувати з членами асоціації здійснювати розробку договорів, які б сприяли налагодженню відносин, зокрема перетинання кордонів. Одна з перших держав, що запровадила малий прикордонний рух з Україною, – це Угорщина. Формат угоди вважається чи не найкращим, то ж кількість учасників руху, котрі перетинають українсько-угорський кордон, є найбільшою. У 2008 р. Угоду про малий прикордонний рух підписали Україна та Польща (детально цей процес розглянуто в підрозділі 2.1), що значно полегшило перетин кордону особам, які проживають на відстані 30 км від українсько-польського кордону.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Доведено, що території, які увійшли до складу єврорегіону «Карпатський», об'єднані спільною історією, що зумовило розбудову спільної транспортної інфраструктури, взаємодоповнюваність ринків, а отже – єдине просторове розміщення. Тому транскордонне співробітництво розвивалося на певній історичній платформі, а метою його на початку 90-х рр. було покращення умов для працевлаштування громадян у сусідніх державах, облаштування прикордонних переходів, інфраструктури взагалі, захист довкілля, а в цілому – підвищення толерантності у відносинах між різними народами й покращення їх добробуту.

Установлено, що за роки функціонування єврорегіону «Карпатський» напрацьовано низку цікавих і перспективних ідей, які можуть бути взяті за основу для розробки спільних проектів у таких галузях, як забезпечення місцевого розвитку, демократії й місцевого самоврядування, а також у соціальній, культурній та інших сферах. Ряд малих транскордонних проектів можливо реалізувати за допомогою фінансової підтримки програми PHARE «Східний кордон Польщі». Із запровадженням ЄС Європейської політики сусідства, а через неї – Європейського інструменту сусідства і партнерства (ЄІСП) збільшиться загальний обсяг фінансування, доступний для України. Реалізація ЄІСП через Програми прикордонного співробітництва «Польща–Білорусь–Україна» сприятимуть економічному та соціальному розвитку в прикордонних районах; співпраці в подоланні спільних викликів у таких сферах, як навколишнє середовище, охорона здоров'я й попередження та боротьба з організованою злочинністю; забезпеченню ефективних і безпечних кордонів; сприятимуть поширенню міжлюдських контактів в українсько-польському прикордонні. Усі ці процеси – прояв посилення контактної функції українсько-польського кордону, що в перспективі матиме позитивний вплив на поглиблення інтеграційних процесів між Україною та Польщею зокрема, а загалом з Європейським Союзом.

Джерела та література

1. Бордун О. Ю. Транспортна інфраструктура західноукраїнського прикордоння: економіко-географічне дослідження : автореф. дис. ... канд. геогр. наук : спец. 11.00.02 «Економічна і соціальна географія» / О. Ю. Бордун. – Львів, 2003. – 19 с.
2. Буковецький М. Прикордонне співробітництво між країнами Центральної Європи: приклад Карпатського євро регіону / М. Буковецький // Будівництво нової Європи: прикордонне співробітництво у Центральній Європі / за ред. В. Гудака. – Ужгород : Закарпаття, 1997. – С. 105–111.
3. Вавринюк А. А. Сучасна діяльність польської частини євро регіону «Буг» (суспільно-географічний аналіз) : монографія / А. А. Вавринюк. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 260 с.
4. Виступ Міністра закордонних справ України Анатолія Зленка на ювілейному засіданні Ради Карпатського євро регіону, 20 лют. 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/3136/htm>
5. Гарагонич В. В. Проблеми становлення та розвитку Карпатського євро регіону і його участь в інтеграційних процесах / В. В. Гарагонич // Проблеми розвитку прикордонних територій та їх участь в інтеграційних процесах : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 16–17 жовт. 2008 р.). – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – С. 310–314.
6. Головування в Раді «Карпатський євро регіон» переходить Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mukachevo.net/readnews.php?nid=8348>
7. Горун Д. Ю. Регіональне співробітництво в країнах Центрально-Східної Європи / Д. Ю. Горун // Нова політика. – 2001. – № 10. – С. 10–14.
8. Добржанський О. В. Українсько-польські взаємини на Буковині у другій половині XIX ст. / О. В. Добржанський // Польська культура в житті України. Історія. Сьогодні : матеріали II Міжнар. наук. конф. (Київ, 6–9 листоп. 1997 р.). – К. : [б. в.], 2000. – С. 128–135.
9. Долішній М. Розвиток регіонів України / М. Долішній // Вісник НАН України. – 2001. – № 3. – С. 33–40.
10. Ілько І. В. Роль і місце Карпатського євро регіону у розвитку європейських інтеграційних процесів / І. В. Ілько // Кордони єднання: проблеми міжетнічних відносин у Карпатському євро регіоні : матеріали Міжнар. конф. – Ужгород : [б. в.], 2001. – С. 7–25.
11. Карпатський євро регіон [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.carpathianfound.action.org/cf/web/branch_ua/index.jsp?id=8
12. Короткий довідник з використання технічної допомоги в галузі транскордонної співпраці / опрацювання тексту А. Ососінської ; пер. Е. Ружанської-Кокшар. – Люблін : EL-TE Print s.c., 2004. – 67 с.
13. Коцан Н. Н. Сучасні проблеми розвитку польсько-українського транскордонного співробітництва в євро регіоні «Буг» / Н. Н. Коцан, А. А. Вавринюк, Р. І. Коцан // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки. – 2008. – № 1. – С. 99–105.
14. Луцишин П. В. Територіальна організація суспільства (основи теорії) : навч. посіб. / П. В. Луцишин, Д. Клімонт, Н. П. Луцишин. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. – 334 с.
15. Макара М. П. Національні меншини Карпатського євро регіону: історичне минуле, майбутнє / М. П. Макара // Кордони єднання: проблеми міжетнічних відносин у Карпатському євро регіоні : матеріали Міжнар. конф. – Ужгород : [б. в.], 2001. – С. 80.
16. Малиновська О. Ю. Політико-географічні аспекти формування та функціонування західного державного кордону України : автореф. дис. ... канд. геогр. наук : спец. 11.00.02 «Економічна і соціальна географія» / О. Ю. Малиновська. – К., 2002. – 19 с.
17. Медведчук Н. А. Українсько-польське співробітництво в гуманітарній сфері: кінець 80-х – 90-ті роки XX ст. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / Н. А. Медведчук. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. – 20 с.
18. Мрінська О. В. Регіональна політика в країнах Європейського союзу і можливості використання її досвіду в Україні (суспільно-географічне дослідження) : автореф. дис. ... канд. геогр. наук : спец. 11.00.02 «Економічна і соціальна географія» / О. В. Мрінська. – К., 2005. – 20 с.
19. Павліха Н. В. Розвиток транскордонного співробітництва в контексті просторового облаштування прилеглих територій / Н. В. Павліха // Проблеми європейської інтеграції і транскордонного співробітництва : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, верес. 2005 р.). – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2005. – С. 35–41.
20. Перепелиця Г. М. Нові інструменти «східного партнерства» і можливості для України / Г. М. Перепелиця // Транскордонне співробітництво на нових східних кордонах ЄС : матеріали круглого столу. – Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2009. – С. 152–158.
21. Стрільчук Л. Регіоналізація і транскордонне співробітництво: особливості та проблеми (на прикладі Волинської області) / Л. Стрільчук // Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету. – Вип. 6. – Луцьк : [б. в.], 2001. – С. 154–158.

22. Стрільчук Р. С. Хроніка найважливіших подій становлення українсько-польського транскордонного регіону / Р. С. Стрільчук // Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво: міжнародні відносини, економіка, політика, географія, історія, право : тези доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. студ., асп. і молодих науковців (Луцьк, 19–20 трав. 2005 р.). – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2005. – С. 67–69.
23. Українсько-румунське транскордонне та міжрегіональне співробітництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cons-ua.ro/spivrob.htm>
24. Федонюк С. В. Масштабна структура регіоналізації у транскордонному співробітництві / С. В. Федонюк // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Проблеми і перспективи транскордонного співробітництва в аспекті процесів європейської інтеграції. Вип. XV / НАН України, Ін-т регіон. дослідж. – Львів ; Луцьк : [б. в.], 2000. – С. 177–181
25. Цепенда І. Українсько-польські відносини 40–50-х років XX століття: етнополітичний аналіз : монографія / І. Цепенда. – К. : Дельта, 2009. – 387 с.
26. Чекаленко Л. Д. Українсько-польське співробітництво на сучасному етапі / Л. Д. Чекаленко // Науковий вісник Дипломатичної академії України при МЗС України. – 2003. – Вип. 9. – С. 138–147.

Коцан Наталья, Коцан Роман. Особенности функционирования украинско-польской границы в условиях развертывания процесса евроинтеграции. Рассмотрены основные функции государственной границы: барьерная, фильтровальная, контактная. Доказано, что в современных условиях наблюдается активизация контактной функции государственной границы, что проявляется в интернационализации хозяйственной жизни, развитием связей между государствами, налаживанием между ними сотрудничества, в том числе трансграничного. Установлено, что украинско-польская граница характеризуется процессами усиления контактной функции, которая наблюдается сквозь призму налаживания различных форм трансграничного сотрудничества, особенно в форме еврорегионов. Прослежены генеза и политические аспекты формирования и развития еврорегионов «Карпатский» и «Буг» на украинско-польском приграничье; установлено положительное влияние трансграничного сотрудничества в рамках данных структур на социально-экономическое развитие приграничных территорий, изложены перспективы и пути дальнейшей интенсификации украинско-польского трансграничного сотрудничества и положительные эффекты от усиления контактной функции украинско-польской границы.

Ключевые слова: граница, государство, евроинтеграция, трансграничное сотрудничество, еврорегион, Украина, Польша.

Kocan Natalia, Kocan Roman. Functioning Features of the Ukrainian-Polish Border in the European Integration Process Deployment. The paper analyzes the basic functions of the state border: barrier, filter, contact. It is proved that there is an activation of the state border contact function under current conditions, which is manifested in the internationalization of economic life, the development of relations between states, forging cooperation between them, including cross-border collaboration. The paper found that the Ukrainian-Polish border is characterized by processes gain contact function, which is observed through the prism of establishing various forms of cross-border cooperation, particularly in the form of Euro-regions. The article traces the origins and political aspects of the formation and development of the Euro-regions «Carpathian» and «Bug» at the Ukrainian-Polish border area; positive influence of cross-border cooperation in the framework of these structures on the border areas socio-economic development, and provide an outlook towards further intensification of Ukrainian-Polish cross-border cooperation and positive effects from increased Ukrainian-Polish border contact function.

Key words: border, state, European integration, cross-border cooperation, the Euroregion, Ukraine, Poland.

Стаття надійшла до редколегії
12.09.2013 р.

УДК [327:001.92]:339.92(477+438)

Євгенія Тихомирова

Українсько-польські інформаційні проекти транскордонної співпраці

Проаналізовано особливості транскордонної взаємодії України та Польщі, зокрема схарактеризовано різні типи мікро- та макропроектів і сфери їх застосування. Досліджено механізм фінансування низки транскордонних проектів, які реалізуються в контексті українсько-польської двосторонньої співпраці. Проаналізовано